

GYULAFEHÉRVÁRI HIRLAP

Előfizetési árak: Egész évre 8 K., félévre 4 K., negyedévre 2 K. Egyes szám ára 20 fill. Megjelenik minden héten egyszer: Csütörtökön.	Felelős szerkesztő és laptulajdonos: ÁVÉD JÁKÓ Munkatársak: Dr. Mayer Ödön, Balla István és Falu Kornél. Kiadó: PAPP GYÖRGY	Szerkesztőség Apaffy utca 186. sz. Kiadóhivatal: Papp György könyvnyomtató intézetében. Hirdetések díjszabás szerinti árban közöltetnek.
---	--	---

Szent István király ünnepe.

Az elmúlt vasárnap ünnepelte meg úgy a magyar kath. egyház, mint a magyar nemzet Szent Istvánnak, a magyarok első királyának ünnepét.

Oka van mind a kettőnek az ünneplésre. A magyar kath. egyház nemcsak megalapítóját tiszteli Szent István királyban, hanem szent és az egyházért és vallásért munkás életénél fogva példányképül állíthatja a magyar királyok, a magyar lelkészi kar és a magyar hívők elé, mert Szent István nem csak megalapította népe között a keresztény egyházat, hanem népe között valóságos hittérítői munkát is végezett; szónokolt és tanított buzgón és fáradhatatlanul és nemcsak apostola volt egyházának, hanem valóságos és szent életével legodaadóbb, a legengedelmesebb hívője is.

A magyar politikai nemzetnek meg azért van oka Szent István emlékét megünnepelni, mert intézkedéseivel a magyar államot, melynek jövője az előbb folytatott életmód mellett veszélyes helyzetbe sodródott, a veszélyek közül kivette s olyan szervezettel látta el, mellyel egyszerre az akkor legerősebb és legmodernebb államok sorába léphetett s azokkal versenyre kelhetett. A magyar nemzetnek azért van oka ünnepelni, mert csak egy cél lebegett előtte: ezt a nemzetet, azaz egyedül csak a magyar nemzetet olyan erőssé és boldoggá fejleszteni, a milyenné az adott körülmények között csak tenni lehetséges. Ez az oka, hogy nemcsak biztosította mindazokat az intézményeket, amelyekkel a nemzet az ő szabadságát védhette és erősíthette, hanem gondoskodott az egyházi szervezeteken kívül, melyek magukban is mindenkor a művelődés tényezői voltak, még iskolákról és más művelődési eszközökről is.

Annyira lelkesedett nemzetének jóvoltáért

és a jóllét biztosításáért, hogy a midőn már más eszköz nem volt kezében hátra, hát az égieket is sietett megnyerni munkája támogatására s országát a boldogságos Szűz Mária és vele természetesen a jó Isten oltalmába ajánlotta, amugy is meg lévén győződve róla, hogy minden jó csak az égből jöhet s a fáradtságot és munkát csak egy kísérheti eredmény, ha a jó Isten is megáldja és megszenteli azt.

És ime egyezer esztendő elmúlt vészben és viharban s a magyar nemzet él és szabad s azzal az erélyvel védelmezi életét és szabadságát, a milyennel ezer éves élete alatt mindig élhetett. — Áldott legyen az a majdnem ezeresztendős épségben levő jobb kéz, mely ezeket a biztosítékokat a nemzet számára megteremtette.

A rómaiak aranybányászata Dáciában.*)

Mélyen tisztelt közgyűlés!

Kedves Kartársaim!

A mult évben volt szerencsém tisztelt Kartársaimat „A Tanító és a Régész” című igénytelenül szerény fölolvadásomban elvezetni arra a térre, hol a történelmet földérítő forrás fakad, s melynek jellegzetes neve: „Régész.” — Ime, most is, hiven kedvencz foglalkozásomhoz, újra megkísérlem a közgyűlés tisztelt tagjait ugyanerre az igen szép, érdekes s egyuttal értékes térre kalauzolni s ott bemutatni a rómaiak által Dáciában folytatott aranybányászati műveleteket.

Nagyban megkönnyíti e feladatom megoldását jelen alkalommal azon szerencsés körülmény, hogy fölolvadásom tárgyának a helyszínén vagyunk, vagyis azon arany- és ezüst tartalmu hegyek és bérczek közepette, hol 1800 évvel ezelőtt a hatalmas római nép sürgölődött és véres verítéket izzadt csupán azért, hogy a föld gyomrából minél több aranyat hozzon napvilágra a dobzódásban kéjelgő, gazdag rómaiak számára, mely drága anyag sok jónak a szülője ugyan, de még több rossznak okozója e világon.

*) Felolvastattott 1905. május 11-én Hunyad-Boiczán tartott tanítógyűlésen.

Mint a mesebeli királyfiuk ülünk e helyen, körülvéve a sok arany- és ezüsttől, alattunk, mellettünk, mindenütt, merre szemünk csak irányul, arannyal telt szekrényeket, ládákat — azaz egy kis elszólással többet mondva: aranyhegyeket látunk. Az egyszerű bankhivatali segédből fölseperedett Rothschildék fényes palotáiban nincsenek annyi tömérdek arannyal körülvéve, mint mi itt, e kies vidéken, a kedves Hunyad-Boiczán.

Rothschildék rövidebb vagy hosszabb idő elteltével ott hagyják palotáikat, aranyokkal telt ládaikat; mind abból nem visznek el semmit sem a tulvilágra. E földön hagynak mindent, a mi nekik, rajtuk fénylett, épen úgy mint mi is, közgyűlésünk után távoznak innen, hátat fordítván az aranyos hegyeknek, itt hagyjunk mi is mindent, de az egyáltalán nem fáj nekünk; mert a sárga, élettelen, léleknélküli aranyot itt hagyuk ugyan, de helyette találkozásunkból származó nemes érzelmeket, melyek tanító magasztos munkaterünkön megerősítenek, viszünk el innen, melyek kitartásra és minél több jobb munkák végzésére serkentenek s lelkünknek jóleső meglegedésre tanítanak bennünket, mert igazán gazdag ember csak az, a ki kötelességeit teljesíti és Istenadta sorsával teljesen meg van elégedve. Az itt nyert nemes érzelmeket aztán lelkünk elviheti magával a tulvilágba is! — Ez pedig olyan nagy és értékes előny melyet a világ összes aranyáért oda nem adnánk. — Még sok mondani való fekszik a szívémen, mit ezen rövid elmélkedéshez hozzáfűzni szeretnék, de a fölolvadásra kitézött idő rövidsége egyáltalán nem engedi azt, miért is áttérek fölolvadásom tulajdonképeni tárgyának előadására!

Tehát: Szerencse föl!

Erdély gazdag s ősidőktől kezdve a népek előtt ismeretes aranybányái a rómaiak Californiája volt, s lehetséges, hogy Trajanus római császárnak nagyszerű haditervein kívül a kincsvágy is képezte az egyik, még pedig főrugóját Dacia meghódításában.

Erdély az ősrégi dákok birodalmának leglényegesebb részét képezte. Hatalmas királyság lehetett, mert a világhódító rómaiakat is legyőzte több csatában, miért is kénytelen volt Domitianus római császár Decebalus dák királyhoz fordulni és békeért folyamodni.

A béke azonban nem volt tartós, mert úgy a dákok nyugtalansága, valamint a rómaiak uralomvágya sokáig tetlen nem maradhatott, s ily körülmények közt csakhamar közeledett azon időpont, mikor Dacia a római járom alá került, római provinciává lett.

pette csak az vigasztalt meg és békített ki a sorssal, hogy a két siró baba miatt többen nem jöttek a kupéba, pedig voltak még, akik azon a jogon, a melyen a kilenczedik utas bejött hozzánk, szintén bejöhettek volna, mivel hogy Küüllőszegtől Segesvárig a III-ik osztályra be nem fért munkásokat a II-ik osztály folyosóin oly bőségben helyezték el, hogy tőlük senki se be, se ki. Sőt párfümmériájok ellenében megbékült az utas a siró babák koncertjével és párfümmériájával is. Ez legalább mégis megszokottabb. — Hja! Ugy látszik valóban ekszelekszes állapot van!

Minthogy mindennek vége szokott lenni, tehát a kilenczes siró társaság is feloszlott, mert megérkeztünk a vasútak végső állomására, a rabonbánok hajdan való székhelyére Székelyudvarhelyre, ahol annak idejében a harangot megabroncsolták volt, melynek hangját a mikor a remetei pipe meghallotta, hát a szíve rögtön megrepedt. Ezt a históriát azonban ott Székelyudvarhelyen a székely atyafiak előtt nem merném elmondani, mert valószínűleg nem a szívem, hanem a fejem hasadna meg.

Nem azért beszélek többes számban s mondom, hogy megérkeztünk, mert a vonat sok embert hozott Udvarhelyre és nem is azért, mintha az irói méltóság többes számát akarnám fitoktatni, hanem azért, mert hárman szövetkeztünk arra, hogy sirunk . . . akarom mondani, hogy együtt utazunk t. i. én, a végzett professzor, aztán a feleségem, a kiről Csikban is tudják, hogy mindenüvé elkísér engem és ő, a tevékeny aktív professzor, aki

Mikor tehát eljön az a bizonyos július 10—15-ike, nálam is beállnak a vágódások és vajúdások. Menni, menni, okvetetlen menni! Szárazon vagy vizen, vasúton, gyalog, szekéren vagy hajón, de feltétlenül menni kell!

És mentem, mert úgy vált szükségessé, Csikországba. És mint nyugalmazott tanférfihoz illett első sorban tanítógyűlésre mentem, aztán a tanítók szent gyakorlatára és csak ezután szorakozni! Azt hiszem lesznek, a kik ezt az elhatározást hűségesen félre is magyarázzák és pedig jobbra vagy balra, de hát ezek a magyarázatok az én elhatározásaimon, sem pedig azon, a mi nekem jól esik, mit sem tudnak változtatni és jóakaróim csupán annyit nyerne velem, mint az a tolvaj, aki az egyszeri deákhoz batolt be lopni, s nem hogy lett volna elvinni való, de sőt még ő segítette fel a szegény tanuló szükségét.

Csiksomlyó volt tehát a célpont; az a hely, melyhez komolyabb jellegű iskolázásom kezdetének emlékei fűződnek. El lehet gondolni, hogy minő előszeretettel jövök én oda. A mig azonban idejuthatott az ember, egy egész éjszakát vasúton és majdnem egy nappalt tengeren kellett eltölteni.

A vasúti kocsizás gyönyörűségei közé tartozott az, hogy Tövistől Székelyudvarhelyig egy kocsiosztályban kilenczed magammal ültem, kik között volt egy dajka és két kicsiny siró gyermek, a kik többnyire sirtak s oly szívrehatóan, hogy a részvétől indítatva majdnem magam is sirtam. És a legnagyobb érzékenyülés közé-

TÁRCSA.

Csatangolás.

II.

A nyugalmazott hivatalnok különben rabja még a megszokásoknak is és önkénytelenül folytatja életrendjében mindazt, a mit nyugdíjazása előtt cselekedett. — Olyan a nyugalmazott hivatalnok, mint a milyen volt egy falusi jó barátomnak a négy honvéd-lova, melyek akkor is a vécei vendéglőbe szaladtak be, mikor a gazdájuk nem akarta; vagy pedig olyan, a milyen ama bizonyos huszár-ló, mely a trombitaszót hallván a teljes szekérrel s a milimárral együtt a huszárok sorába állított be, avagy a milyen volt az a huszárló, mely civilizált ember kezébe kerülve, csak akkor lehetett menésre birni, ha lovaglója huszár-sapkát tett fel.

A státus tanára például nem tud más misére menni, csak a diákokéra; a diákok szentgyakorlatait és ünnepélyeit semmi áron el nem mulasztaná; a rendes tanítás idejében a gimnázium épületébe látogat s legalább a tanácsteremben megfordul; a könyvtárt . . . éppen oly szorgalmasan használja, mint az előtt s ha esetleg egy könyvet kivett, azt a régi idők szokása szerint magánál felejtí, a mig bekérik; a kollégákkal szívesen barátkozik vagy esetleg . . . egyik-másik ellen konspirál; a vakációzt okvetlen más helyen tölti el, de az iskolai év elejére pontosan visszatér.

Ezen nevezetes és nehéz munkának véghezvitelére Marcus Ulpus Trajanus római császár vállalkozott, ki tervbe vett célját fényesen és teljesen el is érte.

Krisztus utáni 104—106-ik évek alatt tartott véres harcok után Trajanus mint győztes visszatért Rómába, a szerencsétlen Decebalus fejét Rómában diadaljelül körülhordozták s vége volt Dacia királyságának.

A római hódítás után mindjárt az első években a legio XIII. Gemina katonáiból bizonyos csapat a vidékünknön levő érczhegységeket is megszállta, de a katonaság-ereje nem lévén elégséges, már Trajanus az akkori időben leghíresebb bányászok sorából, a pirustákból telepített ide bányászokat és bányamunkásokat. A római bányaművelés egész nagyszerűségében az Alburnus Major (Vöröspatak) fölött emelkedő meredek sziklabérczen mutatkozik, mely Csetatye Mare és Csetatye Mika néven ismeretes, s csak itt nyerhetünk fogalmat, minő nagy mérvben s mekkora erőfeszítéssel és kitarással üzték ott a bányászatot.

De megszállták a rómaiak a mai Hunyad-Boicza környékét is, amint Venator Lajos bányagazgató és Randysek József bányamérnök urak értékes leírásaiból is olvashatjuk. E nevezetes bányaleírásokkal való megismerkedést, mélyen tisztelt Wachek Zsófia boiczai r. k. tanítónő kisasszonynak köszönöm, ki oly kegyes volt közbenjárásával érdemdus boiczai plebános Müller János urtól az itteni bányákról szóló 3 füzetet kikölesőnőzni részemre.

Melegen köszönöm mind a kettőnek az irántam tanusított szívélyességet s teszem ezt annál bensőlegettebben, mert úgy a plebános ur, mint a tanítónő kisasszony egykori kedves tanítványaim voltak.

De vegyük fel újból felolvasásom fonalát.

A tartomány őslakosaink vívmányai e téren ki nem elégíthették a műveltebb rómaiak igényeit s éppen azért jobb és gyakorlottabb munkások segélyével öhajtották a munkát folytatni. A pirusták pedig az igényeknek teljesen megfeleltek. Ezt bizonyítják azon jelek, melyek a nevezett bányákban mai napig észlelhetők s általában az akkor folytatott bányaművelés minden egyes ágában mutatkoztak.

Az adriai tengermellékén a dalmaták s az ettől délre a mai Albánia vidékén Epirusig a pirusták tüntették ki magukat a bányászatban való szakavatottságuk által az otthon folytatott munkálatokban, s azért hívott be a tartományba Trajanus úgy a dalmaták, mint mint a pirusták csoportjából számos telepesekeket, kik közül a dalmaták Ampelumnak (Zalatna), a pirusták pedig Alburnus Majornak (Vöröspatak) vetették meg alapját.

Az erdélyi bányavidéket a római hódítási korszak alatt legjobban ismerteti Téglás Gábor, a régészet terén ki nem fáradó, szakavatott és buzgó kutató, ki az érczhegység vidékét következőképen csoportosítja:

1) A kisbányai vagyis boiczai bányacsoport, melyen a rómaiak bányaművelésének nyomai láthatók, nevezetesen a Svrediel és Cornetu nevű hegyek közt levő nyergen volt római telep maradványaiban és az „Annának”

keresztelt bánya-alagban, hol a rómaiak körülbelül 140 méternyi hosszú, keskeny alagot vájtak. Bővebbet olvasgatni erről a fentemlített művekben.

2) A Körösbánya-rudai bányacsoport.

3) A Feriesel-magurai és magyarhegyi bányacsoport.

Algyógy és Zalatna közt fekvő bányákban éppen úgy mint a hunyadboiczaiban is több ízben akadtak már római tárgyakra, mécsesekre, pénzekre stbre, anélkül, hogy valaki megmentette volna azokat, csak az 1886-iki évtől kezdve gyűjtötték a boiczai nemesen gondolkodó urak a római leleteket, melyekből egynehányan a dévai muzeumban diszlenek.

Reméljük, hogy ezután is akadnak a régészetnek barátai, kik nem engedik elveszni a történelem e fontos adatait. Ezen bányacsoport tehát csak hirtől ismeretes, de a hegy oldalán levő, volt bányákat, illetőleg azok tartalmát művelik és kiaknázzák még most is. Ezen helyeken többféle szétszört épületek maradványaira akadtak s ugyanazon helyeken római téglákat és födélcserépet találtak.

4) A nagyalmási bányacsoport. A Dosu-Negru hegy környékén teljes biztonsággal konstatálhatók a római bányaművek.

5) A korabiai bányacsoport. Hol az Ompoly apró csermelyei véget érnek s az érczhegység gerinczén Abrudbányára vezető ut a Dealu-Maréra kanyarodik, ott találjuk Ampelum (Zalatna) tulajdonképeni kincstárát. A korabi (Hollókő) nevű trachyt kúp több mérföldnyi körben látható. Ezen hegykúp alá hatol a Péter és Pál nevű magánbányának gazdag, nemes fémér-hálózata s az északi és déli oldalon azon számos apró bányatárna, melyekben részint a zalatnai, részint Korabia lábánál, északra elterülő Bucsum egyszerű bányászai mindenütt régi vájatokat, üregesítéseket használnak fel. Érdekessé teszi ezen bányacsoportot főképen az ott fölfedezett kettős temető. Ezen temetőkben elhelyezték a pirustákon kívül még az elhunyt hivatalnokokat és rabszolgákat is. Ezeknek működését azon kőfölratból ismerjük, melyet Annia Lucilla császárnénak Ampelumban a „liberti et familia et leguli aurarium” gyűlekezete Kr. u. 161—167 évek között állított. (Corp. Inscr. Lat. III. 1367.) A rabszolgák adásvévéséről pedig a bányában talált római viasztábla ad fölvilágosítást.

6) A vöröspataki bányacsoport. Ezek a nemes érczben bővelkedő helyek a többit mind felülmulják, legalább az Alsófehérvármegyében fekvőket. Öt üreg sorakozik egymás után s azok közül a Kis- és Nagyvár (Csetate Mika és Mare.) Vöröspatakon a völgyteknő felső részében a kincstári és társulati „Orlea Szent-Keresztbánya” közelében már konstatálható az egykori római település. Leginkább a Lety, Igren, Szkemnitza, a Nagy és Kis Csetatye és a Kirnik hegyet bányászták; de az orleai Szentkereszt altárnának legmélyebb szintjeiben is akadunk régi vájatokra, melyeknek egyikéből egy petreficált deszkát hoztam a gyulafehérvári muzeum számára.

E környéken sok urnát és más edénytöredéket ástak már ki. A legtöbb föliratot emlék pedig az Abrud-

bányára vezető hegyi úttól jobbra maradó Czarina nevű rétről, az ugynevezett Gaura hegy környékéről és a Gritti bányabirtokos telkéről származott.

7) Az Offenbányai bányacsoport.

Ott is az Ampelumban (Zalatna) székelő római bányahivatalhoz tartozó aranytermelő helyek voltak, s ott is kerültek épületek romjai, aranymosó csövek és más, a római korból eredő tárgyak fölszínre, de — fájdalom — nyom nélkül el is kallódtak. — Reméljük, hogy jövőben a tanítók és a hivatalnokok ily esetekben hazai muzeumainkról nem fognak megfeledezni!

Eleinte házilag az állam kezelte az aranybányákat s egy arra kirendelt tisztikar végezte az irodai, műszaki és külső szolgálatot. Ezen tisztikarnak főnöke a procurator aurarium volt, kinek mindig szakképzett embernek kellett lennie, de tiszta polgári minőségénél fogva a közigazgatásnak is élén állott. Sokszor a tabularius állásából nevezték ki őt s ekkor egyuttal a procurator aurarium rangjára emelték.

Ezen procuratorok lényegesen különböztek a tartományi procuratoroktól, mert ők a tartomány ügyeivel nem foglalkoztak. Első években szabadosok is voltak azok közt, kik azonban csak egyes kezelési ügyek élén állottak.

Ilyenmő procuratorok valának:

1) Marcus Ulpus Hermias, ki valószínűleg Trajanus császár szabadosa volt (Augusti libertus) s a bányászatnak első berendezését eszközölte. Nagy érdemei lehettek ennek az egyénnek, mert holta után hamvait a császár parancsára Rómába szállították. (C. I. L. III. 1312.)

2) Neptunalis, hasonlóképen szabados volt, ki az ampelumi ratio tabularisaként is szolgálta előbb a bányászatot. Tőle van a Zalatnán lelt és nevének állított sírkő. (C. I. L. III. 1313.)

3) Papirius Rufus, az első, ki a polgári osztályból e fontos állást elfoglalta. Ampelumban (Zalatnán) halt el. (C. I. L. III. 1311.)

4) Avianus csak subprocurator volt. (C. I. L. III. 1088.)

5) Caius Sempronius Urbanus, ez már procurator Augusti címet viselt. (C. I. L. III. 1298.)

6) Macrinus Macer, hasonlóképen Augusti címet viselt s hivatalát Kr. u. 196—198-ik évek közt töltötte be.

7) Caius Aurelius Salvianus, procurator Augusti, ki alatt a vízvezeték (aquaeductum) javították vagy készítették. (C. I. L. III. 1293.)

8) Achius Sostratus, kinek érdekes oltárkövét Téglás Gábor fedezte föl a Zalatnától 2 kilométernyire eső Petroszány helység gör. kel. templomában, hol az jelenleg oltárul szolgál (C. I. L. III. supp. 7836.)

Dácia aranybányái igazgatásáról és műveléséről az adatok csekély volta miatt igen keveset jegyezhetünk fel, sőt a föliratok is oly kevés számban maradtak fenn, hogy azokból sem merithetünk sokat; de azt is tapasztaljuk, hogy a fölsoroltakon kívül azután, vagyis később nem igen fordulnak elő hasonló emlékkövek, miért

nyomdokimon halad és mindenüvé eljut, avagy mások szerint mindenbe bele kotnyeleskedik és mindenben követ, még a házvásárlásban s árának kifizetésében is, csak éppen két dologban nem t. i. hogy tudósabb nálamnál és hogy gyermekei is vannak.

Azonban nem volt itt sok időnk arra, hogy alkalmat találjunk a fejrepedésre, mivel hogy udvarhelyi kollégáink gondoskodtak róla, hogy ott soká ne szemezhessünk. Ne tessék félreérteni! Ugy értem ezt a mondatot, hogy felkérésre gondoskodtak, hogy kocsis várjon az állomáson az utunk azonnal való folytathatására. Nem is történt Udvarhelyen semmi bajunk, csak a feleségemnek lopták el a téli követválasztások emléktárczáját, melyet én kaptam ugyan, de szokás szerint a feleségem használt. Hanem a ki elvitte, az rettenetesen csalódott, mert a remélt sok-sok százaz vagy ezres helyett 10 azaz tíz cigarettá volt benne. Tőlem t. i. nem lophatták volna el ezt a tárczát, mert előre érezvén az ekszelekszes állapot bekövetkezését, már rég idő óta nem szivarozom s ezzel akartam nyomást gyakorolni a magyar kommandó kérészakolására. Tetszik látni az én előrelátásomat?

Reggeli után kocsira ültünk és folytattuk utunkat. Mivel a kocsin csak két kényelmes ülés volt, kollégámmal úgy állapodtunk meg, hogy válogatva fogunk ülni a jobbik ülésen. S így történt, hogy majd én ültem belül a jobbik ülésen, majd meg kollégám kívül a rosszabbik.

Mentünk, mendegéltünk, mert ilyen a székelő gyorsaság. A talált községek képe ugyanaz, a mi volt ezelőtt 50 esztendővel, amikor 11 éves koromban először jártam ezeket a vidékeket. De szerencse, hogy így van,

mert a mennyire művelt világunk benne van a külföld majmolásában és szelleme a mennyire rabszolgája a külföldi műveltségnek, azok a szép és eredeti székelő díszítésű kapuk már régen eltűntek volna a látóhatárról s még ezen eredetiségünknek sem lenne semmi nyoma. — Egy jó matematikus ebből ki tudná azt is számolni, hogy hány éves vagyok, de szerencsémre kevés a jó matematikus nálunk, még báró Fejérváry sem az, pedig eleget számolta fiatalabb korában a katonáit: egy-kettő . . . egy-kettő . . . egy-kettő. —

A változatlanság alól kivételt képez a Homoród-fürdő, mely ma már csinos fürdővé lett benn egy terjedelmes erdő közepében és csinosan tartott utaiival, kitűnő fenyves levegőjével, üdítő ivó és fürdő borvizével a szemlélőre kellemes benyomást tesz. Ezeket láttam és ezekről tanuskodhatom. De hogy társas élete, kényelme és annak ára szintén kedvező-e, nem tudom, mert csak pillanatra állottunk meg ott a kora reggeli órákban. Pedig ez is lényeges tudni való, mivel köztudomás szerint fürdőink legnagyobb részét néhány felülvizsgáló dívatbáb fényűzése és a fürdőtulajdonosok vagy bérlők kapzsisága teszik élvezhetlenné, mivel ezek a dolgok a vendégeket súlyos kiadásokkal terhelik és a fényűzés ezen kívül tönkre teszi a bensőséget, a fesztelenséget, a kapzsiság pedig a nagy kiadások mellett a legkényelmetlenebb életbe tereli a vendégeket és a fürdői életet éppen megfordítottjává teszi a külföldi fürdőkének, hol csekély pénz mellett nagy kényelemhez jut az ember.

Oláhfaluban pihentünk meg. Ez a község a székelő földre nézve az, ami a magyarországi népre nézve a palóc, akire minden bohóságot és bolondságot ráfognak.

Ez a község huzta volt a bikát nyakába vetett hurokkal a torony tetejére, hogy az ott nőtt füvet lelelje s mikor ez a nyelvet kilógatta, így kiáltottak: „Hujzad komé, mert né, hogy kívánja.” Ez a község vitte volt a létrát az erdőben keresztül s vágta ki a fákat előle. Mikor aztán célhoz ért vele s a fához támasztva a madár fészekig, melyben ismét valami különlegességet kerestek, az nem ért fel, akkor úgy segítettek magukon, hogy egymás vállára állottak, míg a legfelső a fészekbe nyulhatott. Megvan! kiáltotta ez s ekkor a legalsó „halálom” kiáltással kiugrott, a fölötte levők lehullottak s a legfelső a kezénél fogva a fán függött. Ez a község ütötte agyon a zsebórát a „ketyegő fene” képében, fagygyuzta be nagy sajnálkozás között a esikorgó lakkos cipőt és „fódózta” ki a frakknak elől hiányos részeit. Ez a község tette meg állítólag azt az okosságot, hogy az alkotmány visszaállítása óta minden választásnál a képviselői mandátumot készpénzen adta el s az árát középületek és közintézmények létesítésére használta fel. — Nem azért mondom ezt okosságnak, mintha az eljárást helyeselném, hanem azért, mert más községekhez képest cselekedett helyesebben; hiszen köztudomású dolog, hogy a mandátumok igen-igen sok községben még sokkal többbe kerültek s ennek daczára ezek a községek nyögnek azon intézmények költségei viselésének terhe alatt, míg Oláhfalú lakosai mentesek ezektől a terhektől. Annyi bizonyos, hogy ezen község vendéglőjében olcsó árért jól és jóízűen lehetett étkezni.

Megjegyzés. Az olvasó szíves elnézését kérjük, hogy Oláhfaluból csak a jövő héten indulhatunk el, mert ezen lap kiadója, Papp úr nem engedi, hogy tovább utazhassunk.

is lehetséges, hogy a bányaprocuratori hivatalt a procurator, provinciae Apulensisre ruházták át, kik azután az aranyvidék ügyeit vezették, míg a közigazgatást helyi magistratusokra bízták. Alburnus Majorban a pirust Plamias Baezus volt előljáró, míg Ampelumban kétszer látunk említést téve az ordoról; az egyik fölirat megemlíti még a duumvireket (polgármesterek) is Kr. u. 201-ik évből.

A bányahivatali irodákban első helyen állott a tabularius (levéltáros), ki egyszersmind a procurator titkára is lehetett. Azutáni időkben segéd tabulariusok (adjutor tabularii) neveztek ki. A könyvelést a librariusok teljesítették, kik leginkább a helyőrség írástudó katonái közül választattak ki. Ilyenek valának Marcus Aurelius Antoninus és Helvius Primanus, kik a legio XIII. Geminából osztattak be az ampelumi bányaigazgatósághoz. Gyakornok is működött ebben az irodában, ilyen volt a 15 éves korában elhalt Justinus Caesar. Dispensatornak nevezték a kifizetéseket elvégző pénztárost; ilyen volt Calistus, ki előbb császári rabszolga vala. Sha a munka az irodában felszaporodott, akkor, hogy hátralékok ne maradjanak, a procurator saját beneficiariusait is munkába foghatta, a mi Kr. u. 161. évben Titus Aurelius Dioclessel történt. Egy másik beneficiarius, Satrius Felix, Domno et Domnae (Jupiter és Junonak) szentelt oltárt.

A procurator aurariarum a császári kincstári személyzethez tartozván, legpontosabban kellett a számadásokat készítenie a jövedelmekről, s ezeket a patrimonium caesarisnak beszállítania. Ezen sokirányú adminisztrális teendőkhez járult még az is, hogy az aranybányászathoz szükséges ásványkőzettani és technikai ismeretekkel magas fokban rendelkezék. A subprocuratornak is szakértőnek kellett lennie, mert ő is oly hivatalt töltött be, mely a mai bányabiztosságnak vagy kisebb kerületi főnökségnek felel meg.

Habár, mint említém, az aranybányászatot az állami kincstár kezelte, azért mégis akadunk a magánbányászatnak is nyomaira; de igen természetes, hogy a magánbányászat csak szórványosan, kisebb területekre terjeszkedhetett ki.

Ezek tehát a császári igazgatás alatt levő területeken kívül fekvő, apróbb elkülönített bányarészletek lehetek, melyek bizonyos czimen szedett bányaadó fejében maradtak meg magánosok kezén. Boicza, Verespatak, Offenbánya és Korábia környékein keresendők a magánbányák. A Verespatakon talált viasztaflák közül, (melyekből egy példány a gyulafehérvári régészeti muzeumunkban van) három világosan magánbánya bérletekről szól.

A bányatelepek biztonsági szolgálatára és talán egyes műszaki dolgok eszközzésére egy-egy csapat katonára volt kirendelve, mely egy tiszt vagy egy altiszt rendelkezése alatt állott. Így Verespatakon és Zalattán a legio XIII. Geminának egyik osztálya működött. Gondolhatjuk, hogy Boiczán is az az eset volt.

A bányaművelés akkor is a mostani magánbányák műveléséhez hasonlított nagyjában, csak hogy akkor a nemes érczeket tartalmazó kőtömegek kisebb darabokban vágattak ki az aknában, a kőzeteket tüzzel és vízzel lazították, az összezuzás és a kimosás pedig, a mostani primitívebb kezeléstől aligha különbözött.

A munkás személyzet a bányatermékek szerint volt egymástól megkülönböztetve.

Alburnus Major (Vöröspatak) és Ampelumról (Zalattán) ismerjük a legulus aurariarumot, ki az aranymosással elfoglalt pirusta vagy más telepes éppen úgy lehetett, mint a bányabejárat az összeszuzott aranyérczeknek teknővel eszközölt kimosására beosztott római munkáscsapat.

Valószínű, hogy a területeken levő kincstári bányákban, éppen úgy, mint más helyeken, voltak elítéltek, kényszer-bányamunkát végzők is, de esetet reál teljes biztonsággal nem mutathatunk, azért ez egyelőre csak föltevés marad, annál is inkább, mivel a damnationes ad metalla, vagy ministerium metallicum, vagy in opus metalli ítélték csak a III. századtól kezdve kerülnek számosabban a bányákba, mikor a római hódítás Dáciában már vége felé jár.

Az ad metallum ítélték nehéz, az ad opus

metalli ítélték könnyű lánczot kaptak. A nőket leginkább só-, kő- és kénbányákba küldték.

A bánya haszonbérének nagysága legtöbbször a bányában elfoglalt munkások száma szerint lehetett megállapítva, mi a mostani idők eljárásának is némileg megfelel. Például 30 munkás által kezelt bányáért évenként 210 denárt = 168 koronát fizettek.

Befejezésül legyen szabad még néhány szóval megemlékezni a jelenkorban üzembe vett aranybányákról.

Venator Lajos urnak, az első erdélyi aranybányászati részvénytársaság igazgatójának igen érdekes és tanulságos munkájából kölcsönzök néhány adatot, főképen azok számára, kik az itteni bánya csoportot még nem ismerik.

A rómaiak Daciából való kivonulása (Kr. u. 270-ben), majd a népvándorlás és honfoglalás idejében, illetőleg idejétől fogva egészen az ujkorig hihetőleg nagyon keveset dolgoztak az itteni bányákban mindaddig, míg az állami kincstár azoknak miyelését át nem vette.

Régi okmányok szerint 1440-ben Albert király Boiczát „Kisbánya“ név alatt Brankovits Györgynek ajánlódta.

A XIX-ik században román atyáinkiai a „Kis-Bánya“ nevet Baitára változtatták, mely szóból eredt a mai Boicza elnevezés, s pedig a Nagyszeben közelében levő Boiczától való megkülönböztetése végett „Hunyad“ előnévvel.

Az állami kincstár 1825—27-ik évben e bányát Moldován és Pétkő boiczai családoknak adta el. 1884-ben megvette bajorországi Neustadtból való Klein vállalkozó a Rudolphi bányát, ki azonban csakhamar egy angol társaságnak adta bérbe.

Végre ugyancsak Klein 1889-ben az egész bányabirtokot az első erdélyi aranybányászati részvénytársaság tulajdonába bocsátotta s ezen naptól fogva virágzásnak indult a boiczai aranybányászat, oly annyira, hogy 1889—1894-ig, tehát aránylag igen rövid idő alatt összesen körülbelül 610,808 kg. aranyat és 424,213 kg. ezüstöt 2.054,405 korona 40 fillérnyi értékben termeltek.

Az első erdélyi aranybánya részvénytársaság, mely több mint 1.000,000 korona befektetéssel tartotta üzemben a boiczai aranybányát, azonban, mivel az utolsó években tiszta nyereség alig mutatkozott, és mivel a r. t. újabb áldozatot hozni nem akart, teljhatalmu bányai igazgatója Venator Lajos tanácsára az összes birtokot olesó áron (260,00 kor.) Zeibig I. F. nagyszebeni bankigazgató és tőkepénzesnek adta el; ki ezen bányát 1901. augusztus 1-én vette át; és bár épen semmi újabb befektetést nem eszközölt, több-kevesebb szerencsével folytatja az üzemet.

Ha újabb tárnák nyitnatnának és befektetés eszközölnének, úgy ezen bányák a régi virágzásnak örvendhetnének, de így áldozat nélkül csak kétes a jövő.

Különbben úgy tudjuk, hogy az utolsó 10 év alatti böles vezetés mellett a termelés igen szépen emelkedett, — reméljük és kívánjuk a további arányos emelkedést ezentulra is annál is inkább, mivel a jó és becsületes munkán Isten áldása van.

Bőséges áldást kívánva tehát a szorgalmas munkára, szerény fölolvásomat befejezem s szívből-lelek-ből kívánom, hogy: „Szerencse föl!“

Dr. Csérni Béla.

UJDONSÁGOK.

Gyulafehérvár, 1905. augusztus 24.

— **Szerkesztőségi hír.** Lapunk felelős szerkesztője hazakerülvén, a szerkesztést átvette.

— **Személyi hírek.** Ujfalussy József dr. apát-kanonok Kászonyfaluból, Zomora Dániel kanonok-plebános és Kovács Lajos kanonok a szovátai fürdőről haza érkeztek. — Csiky József budapesti táblai bíró nejével rokonainak látogatására városunkban időzött.

— **Tanfelügyelői látogatás.** Nehéz János Alsófehérvármegye tanfelügyelője a múlt héten a helybeli óvódákat meglátogatta és mindenben rendet találván meglegedését fejezte ki. Annak is kifejezést adott, hogy ezen látogatásból is meggyőződött, hogy a mi óvodáink-

ban a nyári működés és a téli vakációzás czéltalan, mert a szülők júliusban és augusztusban gyermekeiket magukkal viszik és így alig jár egy néhány gyermek az óvódákba.

— **Ünnepnapok.** Folyó hó 18-án Ő Felségének születés napját, és 20-án Szent István napját ünnepelte a város közönsége. Mindkét ünnep előestéjén a főutezárkat fellobogózták és kivilágították s a tűzoltó zenekar a városháza előtt hosszú ideig játszott s aztán egy kis körutat tett. Másnapon a székesegyházban isteni tiszteletet tartottak, melyen a katonai és polgári hatóságok vettek részt. Az isteni tiszteletet mindkét napon Tamási Áron kanonok végezte. Tartalmas beszédet mondott Vass Albert dr. tanár. Tudjuk, hogy az isteni tisztelet ünnepélyesebb alakjának nagy akadályai vannak, s ezek közt legfőbb, hogy a papnövéndékek nincsenek idehaza és így nincs aki asszisztáljon, de talán nem mondunk nagyot, ha feltesszük, hogy ezeken a napokon a kéznél levő áldozárok is szívesen segédkezének. Áldozárt pedig mindig lehet itthon kapni, sőt néha-néha papnövéndéket is.

— **Esküvő.** Fischer Bellát, Fischer S. gyulafehérvári rabbi ritka műveltségű és bájos leányát f. hó 23-án vezette oltárhoz Fischer Pál. Városunk színe-java jelent meg az örömszülők házában, a hol a hivatása magaslatán álló rabbi ugys mint apa magasztos és fenkölt szavakkal adta áldását a templomba frigykötésre induló leányára. A vallásos szertartást Krausz Ignác debreczeni rabbi végezte s gyönyörű beszédével, melyben vallásos áhitattal és szent tüzzel hívta fel az új párt a házasság szentségére, igazi szeretetre, istenfélelemre s az egymás iránti kötelességekre, könnyekig hatotta meg a nagy számban egybegyűlt közönséget. Az esküvőt lakoma követte a Népkertben, a hol az örömszülők városunk előkelőségeit látták vendégekül.

— **Kinevezés.** A m. k. pénzügyminiszter a Várady Elek elhalálózása és Richter Károly nyugdíjaztatása folytán megüresedett m.-ujvári bányahivatali pénztárosi és ellenőri állásra Árkosi Gusztáv aknasugatagi pénztárost és Rohoska József losonezi sóhivatali ellenőrt nevezte ki.

— **Hangverseny.** Tudvalevőleg a helyi Malbisch-Arumim jótékony egyesület vezetésének sikerült Altman Leó híres hegedűművész és más helyi kedvelt zeneértő egyéniségeket egy zeneestély rendezésére birni. A hegedű, zongora és énekverseny f. hó 27-én a városi vígadó dísztermében lesz megtartva. E zeneestély iránti érdeklődés nemcsak városunkban, hanem a vidéken is rendkívül élénk, mivel itt nemcsak valódi műélvezet, hanem igazi jótékony czélról is szó van. Az eddigi eredményről következtetve oly sikerült zeneestély városunkban már rég nem volt.

— **Gyöngyi Izsó fiaskója.** Szent István napjának előestéje örökre emlékezetes marad Gyöngyi Izsó, a Király Színház ünnepelt művésze előtt. Az Európa szállóba hirdetett humoros-estéje fiaskóval végződött, illetve meg sem kezdődött, mivel a megjelent 5 szóval öt emberen kívül csupán a közönségre várakozó székek és a művészestélyre odaczipelt zongora töltötték meg a nagytermet. Mi sem természetesebb, hogy az előadás elmaradt. Nem tudjuk felfogni e nagyfokú közömbösség okát olyan művésszel szemben, kit a budapesti közönség elitje is méltónak ítélt arra, hogy nap-nap után tapsai-ban részesítse. E nyári idényben először lehetett volna részünk nemesebb szórakozásban, melyet ő akart nekünk nyújtani művésztársával együtt, de mi ezt hidegen elutasítottuk magunktól. Nálunk sajnós csak az Orpheumok chasonettjeit és brettli színészeit pártfogolják, azok telt ház előtt szokták léhaságaikat előadni, mi csak a cirkusok lovarnőiben tudunk művészies vért felfedezni, de ha nagy ritkán egy Gyöngyi, egy Győri magyar művész kerül hozzánk, kit országszerte mindenütt örömmel fogadnak és ünnepelnek, akkor közömbösek vagyunk ránta, mert nem akarjuk vagy tán nem tudjuk őt megérteni. De se baj! Hirünknek ez már úgysem árt, művészi érzéseinket ismerik már Budapesten. (Slaifer.)

— **Halálozás.** Megdöbbenéssel vettük a hírt, hogy Lukács Ferenc balázsfalvi állami el. népisk. igazgató-tanító e hó 21-én hirtelen elhalt. Özvegye és 4 kiskoru árvája gyászolja.

— **Bőjtke Kálmán,** a m.-ujvári járás főszolgabírája, tapasztalván, hogy a vendéglőkben a hazard-játék nagyon elharapódzott, szigorú tilalmat bocsátott ki s az italméresi jog elvonását helyezte kilátásba azoknak, kik helyiségükben a hazard-játékot megengedik. Az erőlyes tilalmat általában örömmel üdvözlük Marosujvárott.

— **A választókat összeíró bizottság kalamitása.** A választók névjegyzékét összeíró bizottság es-

TERENCZ JÓZSEF KESERŰVÍZ

AZ EGYEDÜLELISMERT KELLEMES IZŰ TERMÉSZETES HASHAJTÓSZER.

LERAKAT: ID. MISSELBACHER J. B. CZÉGNÉL GYULAFEHÉRVÁRT.

küt tesz arra, hogy a választókat pártállásukra való tekintet nélkül csupán az igazság alapján írja össze. A bizottság ezt a kötelességét legtisztább lelkiismerete szerint teljesítette is. Ámde nem lehet egyes felvettek jogát megreklámálni a nélkül, hogy az összeírók lelkiismeretességét is meg ne gyanúsítanak. A központi választmány ezek ellen a gyanúsítások ellen jegyzőkönyvileg tiltakozván, a gyanúsító kifejezéseket illetve reklámciókat további eljárás végett hivatatos másolatban kiadta a bizottságnak, mely a napokban összeül, elhatározandó, hogy indítson-e becsületbeli pört a gyanúsítók ellen.

— **Templom benedikálás Enyeden.** Folyó hó 15-én, Nagy-Boldogasszony napján, d. e. 9 órakor benedikálták az újonnan restaurált róm. kath. mitorita templomot. A szertartást Csák Czírjék Alajos dr. rendfőnök végezte fényes asszisztenciával. Az alkalmi ünnepi szónoklatot Monay Ferencz dr. theologiai tanár mondotta. Mise alatt Texe János kántor vezetése mellett az enyedi hölgyek dalosköre énekelt szebbnél-szebb Mária-énekeket. Offertóriumra a szót (Ave Maria) dr. Müller Jenőné Folyovits Annuska harmonium kísérete mellett Inczedy J o k s m a n Ödön dr. vármegyei aljegyző énekelt. Ugyancsak „Agnus Dei“-re tőlük hallottunk egy gyönyörű hegedű szót harmónium kísérettel. Az ünnepség 11 órakor ért véget. Mise után a hitközség elöljárósága tisztelgett Csák Czírjék Alajos dr. rendfőnöknel, hogy megköszönjék neki szíves áldozatkészségét (amennyiben a 20000 korona restaurálási költség nagyobb részét ő fedezte a saját pénztárából) és megjelenését. Délben a jótevő tiszteletére közeled volt, melyen több lelkes toaszt hangzott el.

— **Színházi bérletgyűjtés.** Már évekkel ezelőtt szó volt arról, hogy az egy év folyamán mintegy 15 napot kitevő sziniidényre bérlet nyitassék — a színészek elmenetele után azonnal, — hogy még a kisebb jövedelmű közönség is apróbb részletekben fizethesse a bérleteket. Mindeddig e tárgyban nem történt semmi, most azonban Ujházy Béla városi levéltárnok volt szíves az ügyet kezébe venni s az I. erdélyrészi szinikerület igazgatójával Heves Bélával egyetértve a jövő 1906. évi április hó 16—30-ig terjedő sziniidényre 12 előadásra érvényes bérletet nyitni. A bérletni szándékozó közönség tudomására hozza a következőket: a bérlet csakis 12 előadásra vétetik fel és pedig I. hely 10 frt., II. hely 8 frt., III. hely 6 frt., mely összeg tetszés szerinti részletekben fizethető, úgy azonban, hogy az utolsó részlet az előadások megkezdése előtt, tehát 1906. április hó 15-ig föltétlenül teljesen lefizetve legyen. Megjegyzendő, hogy a most közelebb elmúlt sziniidény bérlei elsőbbséggel birnak arra, hogy rendes helyüket megtartsák s e hó folyamán felkerestetnek nyilatkozat tétel illetve a bérlet aláírása végett. Hogy a gyengébb anyagi viszonyok között élő közönségnek, úgy a kereskedő és iparos segédeknek is mód nyujtassék arra, hogy a színházat többször látogathassák, Ujházy úr azt a szíveséget is megteszi, hogy annak idején kiszolgáltatandó bármely rendű színházi jegyek ellenében kisebb részletfizetéseket is elfogad. Végre tudomásra hozzuk, esetleges kétségek és aggályok eloszlatása czéljából, azt is, hogy ha valaki bérletre vagy egyáltalán szinielőadásokra részleteket már befizetett s a sziniidény kezdete előtt vagyis bezárólag 1906. április hó 15-ig valami közbejött akadály, például eltávozás a városból, családban előfordult haláleset stb. miatt a színházat nem látogathatná, a befizetett összeg az illetőnek minden levonás nélkül visszaadatik.

— **Az Iparos Olvasókör mulatsága.** Ezt a mulatságot, a miről tulajdonképen szó van, az iparos ifjak rendezték ugyan, de azon leginkább nem iparosok, hanem hivatalnokok és kereskedők vettek részt.

Szinte rá kellene vágni, hogy igen természetes dolog és a maga rendjén van ez így. Hisz' most egész más világot élünk, az emberi társadalomban is valami változásnak kell lennie; az aztán más kérdés: helyese vagy nem?

Elég sajnós, hogy a hitvány stréberség annyira befészkelte magát, s annyira ragadta a hóbort az embereket, hogy ki-ki a fején túl akar látni s resteli bevalani az ő mivoltát.

Tehát voltaképpen úgy állunk, hogy az iparosnak derogál az iparos társasága, sokkal jobban hizeleg neki, holmi nem iparosféle emberek környezete, a melyben a falánk svihákság nem mesternek, hanem úrnak szólítja őt. Ezen nincs is mit csodálkozni akkor, a mikor a czimből mindenki 1—2 fokkal magasabbat kíván. S ha pedig ki nem jár, gyanakvó szemmel nézi a czimosztogatót.

Nem helyes ez így Uraim! Ne szégyeljük megvalani hitünket, nemzetiségünket, mesterségünket, állásunkat, foglalkozásunkat, mert még mindig csak annyit érünk azok mellett, a mily jellemesek és tisztességes te-

nyezői vagyunk a társadalomnak. Ki látott olyan zenekart, melyben a primhegedű szerepét a nagybőgő töltötte volna be, ki hallott olyan katona zenét, a hol a primet, a nagy dobbal játszották volna, vagy a flügelhorn helyét a bombárn foglalta volna el? Az egész társadalmi élet egy jól szervezett zenekar, a melyben, ha ki-ki megtartja szerepét, a legszebb accordok harmóniái csendülnek meg fülünkben, s lelkünket a megelégedés szárnyai a magasba emelik, a honnan elfogulatlanul és a sorsban való megnyugvással tekinthetünk szét ember-társaink felett.

Minden egyes multság, mit rendezni szoktunk, kitűnő jelét adja a társadalmi észjárásnak, felfogásnak.

Az aug. 20-án lefolyt multságának is vannak tanulságai. E tanulság az „Iparos Olvasókör“ javára írható teljes mértékben, mert a közönség érdeklődése és részvétele dokumentálta létjogosultságát.

Jóllehet, a multságot megelőzőleg, mindenféle hamis hírek és ráfogások járták be a közönség köreit, de azokat a maguk értékeire szállítva, a ki csak tehette, erkölcsileg és anyagilag sietett támogatni azt.

Igen jól esett a rendezőségnek, hogy a város elöljáróit üdvözölhette szerény multságán. Rendkívüli öröme és megnyugtatóására szolgált az is, hogy a kereskedői, tanári, tanítói, hivatalnoki és ügyvédi karból láthatott ott tényezőket. Legkevesebben az iparos karból vettek részt. (Az iparosok közül ugyszólván csak a rendezőség volt jelen.)

A délutáni ötletes látványosságokon igen jól mulatott a közönség. Igen érdekes volt a világpostahumoros ironiáival. A négyeseket 50—60 pár járta s köztük Sárdy városi tanácsos is (!) A rendezőség mindent elkövetett, hogy a multság erkölcsileg sikerüljön; sikerült is, meg lehetnek elégedve, mert a rendezésnek egy része oly kezébe volt letéve, t. i. Sárdy tanácsos és Papp György urak kezébe, hogy annak sikerülni kellett. Sikerüljön is minden olyan mozgalom, mely az egészséges társadalmi életnek előmozdítását célozza.

Szemes.

*

A multság anyagilag nem eredményezett számbavehető sikert, aminek oka a ki nem kerülhetett tetemes kiadás volt. Minden szükséges dolgot pénzen kellett beszerezni, — készletben nem rendelkezett a rendezőség egy vasszeggel sem. Már egy jövő alkalommal kevesebb gondja lesz a körnek, mert a beszerzett kellékek nagyrésze megmaradt s sok időn át használható még.

Tíz szép leány buzgólkodott a „világposta“ ügyében, s nem rajtuk mulott, hogy csak ezer darab képes levelezőlapot hoztak forgalomba, mert csak ennyit bocsátott rendelkezésükre a bizottság. Eladtak volna ők még százszor annyit is, mert oly kedvesen ajánlgatták, hogy a ki egyet akart venni, tizet vett egy helyett. A kedves leányok megérdemlik a rendezőség legforróbb köszönetét, mert ügyességük szépen hajtott a konyhára. Ám jegyezzük fel a kisasszonyokat névszerint is:

Levelezőlapokat árusítottak: Belánszky Vera k. a. (Kolozsvárról), Bodor Mariska k. a., Deák Emma k. a., Holczer Teréz k. a., Pasku Angela k. a., Riesenbergsz. Sarolta k. a., Szász Emma k. a., Semsch Anna k. a., Wellmann Miczike k. a., Wellmann Malvin k. a.

Meghajtuk továbbá az elismerés és hála lobogóját azon nemes és nagylelkű urak előtt is, kik nemcsak tekintélyes összegű felülfizetéseikkel igyekeztek előmozdítani az Iparos Olvasókör szép czélját, de személyes megjelenésükkel is buzditották az ifjúságot a további küzdelemre. Résztvettek a multságon, illetőleg felülfizettek:

Sárdy Miklós 10 kor., Novák Ferencz, Fuchs Nándor, Deutsch Adolf, Deutsch Manó, Baumann Arnold, dr. Gál Béla 4—4 kor., Dr. Hartenbaum Simon, Mayer Béni, Mánassy István 3—3 kor., Dr. Balogh Zsigmond, Báthory Sándor, Balla István, Körössi László, Mezey Ilyés, Kádár Péter, Ujházy Béla, Grósz Frigyes, Dr. Adorján Sámuel, Papp Károly, Szabady Károly, Utry János, Papp György, Grósz Ármin, Dr. Demény Henrik, Metesán Miklós 2—2 kor., Fuhrmann Alfréd 1.60 kor., Haas Vilmos 1.50 kor., Schram Lázár, Kirilla György, Wellmann Gusztáv, Daubrowsky Gyula, Tihanyi Antal, Lukács László, Storfer Leó, Petrás Ferencz, Lefkovits Lajos, Laczkó Sándor, Vajda Lajos, Weizskirchen Imre, Schäser Ferencz 1—1 kor., Klärman Béla, Müller Lajos, Landgraf Mihály 50—50 fillér.

— **Zászlóavatás Marosujváron.** F. hó 12-dikén fényes ünnepség keretében avatták fel a bányamunkások zászlóját, melynek költségeit hangyaszorgalommal ők maguk gyűjtögették. Az ünnepély a Stefánia-bánya intézkedő terme előtti téren felállított s zászló- és virágráccsal ékesített sátorban folyt le. Miután Stépán Miksáné zászlóánya és a koszos lányok helyüket elfoglalták, a különböző felekezetek lelkészei mondtak áldást a zászlóra. Ünnepi beszédet Stépán Miksa bá-

nyatanácsos tartott. Hatvanhét szeget vertek a zászló nyelébe szép jelmondatok és lelkes reflexiók kíséretében. Este tánczvigalom volt a ligetben. Az ünnepély sikerének érdemében az oroszlánrész Szabó Albert főmémőket illeti.

— **Uj napilap Kolozsvárt.** E hó 27-én radikális függetlenségi programmal új politikai napilap indul meg Kolozsvárt. Az új lap czíme: „Az Ör“, főszerkesztője Harsányi Sándor, felelős szerkesztője Szász Ödön.

— **Beiratások.** A gyulafehérvári róm. kath. elemi népiskolában a beiratások szeptember hó 1., 2. és 4-én lesznek. Az igazgatóság.

*

A vezetésem alatti m. kir. állami elemi és leányiskolában az 1905—906. tanévi beiratások f. év szept. 1-én kezdődnek. Az I-ső osztályban azon tanköteles gyermekek vétetnek fel, akik f. évi augusztus hó 31-ig 6-ik életévüket betöltötték. Aki a 12-ik életévet évközben tölti be, köteles az egész tanévét kijárni. A kilépésre, különös méltánylást érdemlő esetben, a gondnokság adhat csak engedélyt. Minden jelentkező tanuló 4 kor. tandíj és 1 kor. beiratási díj fizetésére van kötelezve. A szegénysorsu szülők gyermekei egész- vagy féltandíjmentességet élveznek, ha szegénységüket hatósági bizonyítvánnyal igazolják. Teljes tandíjmentességet élveznek hatósági bizonyítvány felmutatása nélkül a néptanítók gyermekei, a m. kir. honvédség-, csendőrség-, a cs. és kir. közös hadsereg- és a haditengerészet kötelékében szolgáló altisztek gyermekei is. Más iskolából átlépő tanulók szabályszerű iskolai bizonyítvány bemutatása vagy felvételi vizsga alapján vétetnek fel. A szegény tanulók ingyenes tankönyv kedvezményben részesülnek. A felsőbb osztálybeli tanulók az Ifjúsági könyvtár használatáért 1 kor. bántpénzt tartoznak fizetni, mely összeget évvégén az illető tanuló visszakapja, ha az általa használt könyvekben semmi kárt nem tett. Gyulafehérvárt, 1905. augusztus hó 24.

Balla, igazgató.

*

A helybeli városi alsófoku ipar- és kereskedelmi iskolába a beiratkozás 1905. szept. 1-én veszi kezdetét és 4-ikéig tart. Ezután is kérjük az iparos és kereskedő urakat, szíveskedjenek tanonczukat a beiratkozásra elküldeni, mert különben az igazgatóság a mesterek esetleges kéréseit nem tudja érvényesíteni.

*

A gyulafehérvári izr. népiskolában az 1905/6. tanévre szóló beiratások: augusztus hó 30. 31. és sept. 1. s 3. napjain — és pedig délelőtti 9-től 11-ig, délután pedig 3-tól 5-ig — a hitközség tanácstermében lesznek megtartva. A rendes tanítás pedig szeptember hó 4-én (hétfőn) d. e. 8 órakor veszi kezdetét. Évi tandíj: 30 korona; a beiratási díj 1 korona; az országos tanítói nyugdíjintézet javára 30 fillér fizetendő. A tandíjnak a fele, a beiratási díj és a nyugdíj járulék a beiratásnál nyomban befizetendő; míg a tandíj II. részlete 1906. évi február 1-én válik esedékessé. Tandíj mérséklés avagy teljes mentesség iránti kérések — bezárólag — szept. 3-ig dr. Har'ensbaum Simon iskolaszéki elnökhöz intézendők. A későbbben beadott kérelmek figyelembe vétetni nem fognak. Az I. osztályba — a fennálló törvények értelmében — csak olyan egészséges gyermekek vétetnek föl, kik életök 6 évét szept. 1-ig már betöltötték. Erről születési bizonyítványt kötelesek felmutatni. A beiráshoz szükséges bélyegmentes születési tanúsítványt a városi jegyzőség ingyenesen szolgáltatja ki. Ujjonnan belépő növendékek — kivétel nélkül — ujratöltési bizonyítványt, a felsőbb osztályba lépők pedig azonkívül még hiteles iskolai bizonyítványt is kötelesek felmutatni, avagy fölvételi vizsgálatnak magukat alávetni. Ugyanezen alkalommal fognak a zárdába járó izr. vallású leányok hittani tanfolyamára való beiratásai is megtartatni, kik évente 4 korona tandíjat fizetnek, mely a beiratásnál egyszerre lefizetendő. A hittani órák mindenkor vasárnap d. e. 10-től 11-ig és szerdán 11-től 12-ig lesznek megtartva. Végül az izr. vallású gymnasiumi tanulók is figyelmeztetnek, hogy hittanra a fönjelzett időben — illetve az első hittani órára — beiratkozni igyekezzenek. A 6 korona évi tandíjat pedig ez alkalommal egyszerre kötelesek lefizetni.

— **Óriási versengés** folyik a különféle különlegességek között, melyek idegesség, álmatlanság, vérszegénység, étvágytalanság ellen ajánlatnak. Nem csodálkozunk, ha ezen bajok ellen leginkább a Herkules-sört használják ujabban, mert e kitűnő malátatápsör hatásos hizláló is, gyengélkedőknél, lábbadozóknál kiváló erősítő és a mellett nagyszerű asztali ital. Nagyon ajánlatos naponkint inni anyáknak, kik szoptatnak, mert az anyatejet szaporítja. Kapható minden jobb fűszerüzletben, vendéglőben és kávéházban. Nagyban: Herkules-sörfőzde, Budapest, VII. Bethlen tér 3. Saját érdekében igyék tehát a közönség legnagyobb része Herkules-sört!

— **Pályázati hirdetmények** a kolozsvári kereskedelmi és iparkamarához ujabban a következők érkeztek. M. á. v. igazgatóság: Szerencs állomáson villamos világítási berendezés létesítésére IX/12. M. á. v. üzletvezetőség Kolozsvár: kolozsvári, tövisi és székelykoesárdi pályavendéglők bérbeadására IX/5. Bánatpénz a két elsőnél 600—600, az utóbbinál 400 korona. Részletesen feltételek a m. á. v. kolozsvári üzletvezetősége III. osztályában tudhatók meg. Szamosujvári kir. országos fegyintézet: czipő és csizma talp és felsőbőr, téhéntej, juhturó, szalonna, kőolaj és tűzifa szállítás biztosításra IX/26. Kolozsvári m. kir. állami gyermekmenhely: gyerek fehér- és ágynemű, leány és fiú nyári és téli ruha szállításra, sapka és kalapáru és czipő szállításra VIII/24. Ezen hirdetmények a kamara irodájában a hivatalos órák alatt betekintheők.

— Orvosi körökben már rég ismert tény, hogy a **Ferencz József keserűviz** valamennyi hasonló vizet, tartós hashajtó hatása és említésre méltó kellemes ízénél fogva, már kis adagban is tetemesen felülmulja. Kérjünk határozottan Ferencz József keserűvizet.

A zalatnai áll. polgári leányiskola értesítése az 1905—6. tanévre.

A beiratások szeptember 1, 2. és 4-én d. e. 9—12 óráig lesznek; ugyanezen napokon délután 3—5 óráig a felvételi és a tanterv különözeti vizsgálatok fognak megtartatni. A magánvizsgálatok 5-én d. e. 8 órakor kezdődnek. Az ünnepélyes megnyitás és a rendes tanítás kezdete 6-án d. e. 8 órakor lesz.

A beiratáshoz mindenik tanuló személyesen és szülőjének, gyámjának, vagy azok helyettesének kíséretében tartozik megjelenni, s a ki először jön iskolánkba, az életkorát hiteles anyakönyvi kivonattal, végzett tanulmányait pedig iskolai s azt, hogy be van oltva himlő, illetőleg újraoltási bizonyítvánnyal köteles igazolni. Bármelyik bizonyítvány hiányában a tanuló nem írható be. Azok, akik a megelőző isk. évben iskoláink valamelyik osztályában jártak, csak isk. bizonyítványokat kötelesek bemutatni.

A kiszabott határidőn túl a beírás csak a késedelmet igazoló alapos okok mellett eszközölhető az igazgató által, míg a később jelentkezők felvételéhez már kir. tanfelügyelői engedély szükséges.

A polgári leányisk. első osztályába szabályszerűen csak oly növendék léphet be

a) ki életének legalább 9. évét betöltötte;

b) kinek az elemi népiskola negyedik osztálya számára kiszabott tantárgyakban elegendő jártassága van s ebbeli ismereteit vagy elemi isk. bizonyítvány által, vagy felvételi vizsgálat után igazolja. Ezen vizsgálat díjtalanul eszközölthetik.

A polgári leányiskolába lépő tanuló, bármely nemzetiséghez tartozik, köteles a magyar nyelvet tudni anynyira, hogy a törvény által ezen iskolában elrendelt magyarnyelvi oktatásban fennakadás nélkül résztvehessen.

A polg. leányisk. bármely osztályába bevehető minden oly tanuló, ki koránál fogva az általa kijelölt osztályba beillik és az azon osztályba megkívántató előkészültségről vizsgálat után bizonytságot tesz; egyik polg. leányiskolából a másikba átlépni kívánó növendéket bizonyítványa alapján is fel lehet venni.

A ki az elemi iskola V. vagy VI. osztályából a polgári leányisk. II. osztályába, vagy a ki az elemi isk. VI. osztályából a polg. leányisk. III. osztályába, vagy a ki a felsőbb leányisk. vagy gimnázium I—III. osztályából a polg. leányisk. megfelelő magasabb osztályába, vagy a felső leány-népiskola I. osztályából a polg. leányisk. III. vagy IV. osztályába akar átlépni, az tanterv különözeti vizsgálatot tartozik tenni. A tanterv különözeti vizsgálat az 1900. évi 40863. sz. min. rendelet értelmében tárgyaként 4 kor. díjazással jár. Ezen vizsgálatok engedélyezéseért nem kell kérvényt beadni,

Fizetendő díjak: beiratási díj 1 kor., tandíj 8 kor., ifjúsági könyvtár díj 1 kor., orsz. tan. nyugdíj járulék 30 fill. A tandíj két részben (beiratáskor és febr. 1-ig) is fizethető; ebben az esetben a beiratás alkalmával 6 kor. 30 fill., febr. 1-ig pedig 4 kor. fizetendő.

Nyári veszedelmek.

A legtöbb ember a nyarat tartja a legszebb időszaknak. Ő hozza a természet ajándékait legduzsabban és ő hozza, a mi a fő, a dolgozó emberek számtalan tömegeinek a pihenési, a szabadsági napokat. Hogy várja a szellemi munkás, a hivatalnok, a tanító ama pompás napok közeledését, a mely neki lehetővé teszi a csukott szobát magára hagyni és kisielni a pompás természetbe, a fűszeres erdőségekbe, a felséges hegy magaslatára, testet és lelket felüdíteni és a farszót, felemészítő munkára új erőt gyarapítani. De még az emberiség fiatalabb felének képezi a nyár egy legnagyobb szeren-

A szegénységüket szegénységi bizonyítvánnyal igazolni tudók tandíjmentességért folyamodhatnak az esetben. ha jó magaviseletűek s az előző tanévről legalább „jó“ azaz oly bizonyítvánnyal bírnak, melyben — szépirást, éneket és testgyakorlatot nem számítva — egynél több „elégséges“ osztályzat nem foglaltatik.

A folyamodványt egy évnél nem régebb keletű szegénységi és az előző tanévi isk. bizonyítvánnyal felszerelve a kérvényező szülőjének, gyámjának, vagy helyettesének az Alsófehér-vármegye kir. tanfelügyelőséghez kell intézni s mindjárt a beiratás alkalmával az igazgatónak átnyújtani. — A folyamodvány és mellékletei bélyegmentesek a szegénységi bizonyítvány alapján. Tanítók és tanárok, valamint áll. tisztviselők a szegénységi bizonyítvány csatolását mellőzhetik (folyamodvány azonban nekik is kell beadni), ebben az esetben azonban a folyamodvány 1 koronás bélyeggel látandó el. Megjegyzendő, hogy tandíjmentességi kedvezményben a magas miniszteri rendelet értelmében az összes tanulóknak csak egy negyede részesülhet.

Ugyancsak a beiratás alkalmával nyújtandók át az igazgatónak a felmentések iránt a kir. tanfelügyelőséghez intézett kérvények is, melyek vonatkoznak:

a) Egyes tantárgyak tanulására;

b) az izraeliták részéről a szombat- és ünnepnapokon való, (melyeken előírás szerint kötelesek megjelenni), írásra és kézimunkára.

Egyes tantárgyak tanulása alól felmentésnek tisztí orvos által kiállított orvosi bizonyítvány alapján, csupán testi hiba okából van helye és pedig az 1890. évi február 12-én 56139—1899. sz. a. kiadott miniszteri magas rendelet értelmében: a szab. kézi rajz; a mértani rajz gyakorlati részének; a szépirás, a kézimunka minden nemének, vagy egyes megnevezendő kézimunka nemek (pl. kötés, himzés), az ének gyakorlati részének; a testgyakorlat tanulása alól.

A felmentés idejét illetőleg szólhat: a tanév egy részére (az időtartam pontosan meghatározandó); a folyó tanévre; egyszersmindenkorra.

A felmentés fentemlített körülményeinek meghatározása, (hogy t. i. az melyik tantárgyra és mennyi időre szóljon) egyedül a tisztí orvos illetékes, a miért is a kérvények az orvosi bizonyítvány kiállítása után egészen annak megfelelően állítandók ki. Mind a kérvény, mind az orvosi bizonyítvány 1 koronás bélyeggel látandó el.

Az izrael vallású szülők részéről gyermekeiknek szombat és ünnepnapokon mindennemű írás, rajzolás és kézimunka teljesítése alól felmentést kérő folyamodványok a kir. tanfelügyelőséghez intézendők. Ezen kérvények szintén egy koronás bélyeggel látandók el.

Szegénységi bizonyítvány melléklésével a kérvények mindkét esetben bélyegmentesek.

Egészen szegény és jómagaviseletű szorgalmas tanulók szóbeli kérés folytán a tantestület részéről tankönyv segélyezésben részesülnek.

Magárvizsgálat évfolytán négyszer, u. m. szept. elején, karácson és husvét táján s a tanév végén tartatik.

Tárgya a tantervben előírt minden tantárgy, kivéve az éneket és testgyakorlatot. Felmenthetők azonban a szab. kézi és mértani rajz, szépirás és női kézimunkából való vizsgálat letevése alól azok, akik valami testi hibában szenvednek s a kiket a tisztí orvos által kiállított bizonyítvány alapján nevezett tantárgyak tanulása alól a kir. tanfelügyelőség fölment.

A vizsgálati engedélyt kérő folyamodvány mellékletei: 1) születési bizonyítvány, 2) összes isk. bizonyítvány, 3) közs. illetőségi bizonyítvány. Azok, akik nem állanak szülői, vagy gyámi gondozás alatt, tartoznak még 4) erkölcsi bizonyítványt és 5) a tanulmányok elvégzése vagy megszakítása óta lefolyt idő alatti foglalkozást igazoló hiteles bizonyítványt is mellékelni. Az 1 koronás bélyeggel ellátott kérvények a kir. tanfelügyelőhöz címelve az igazgatónál adandók be.

A magánvizsgálat díja: Egy osztályból teendő vizsgálatért 30 kor. Ezenkívül beírásra 1 kor., tandíj 8 kor. fizetendő. Több osztályból teendő vizsgálat esetén az első osztály után 30 kor., a többi után 20—20 kor. vizsg. díj fizetendő. A beiratási és tandíj, akárhány osztályból is legyen egyszerre a vizsgálat, mindig csak

esének szakaszát. Ki az iskolából, el a könyvekkel, szabad! Midőn az iskolai szünidő kezdődik, ez az öröm és jó érzés legmagasabb foka, a melyet az ifjúság csak egyáltalán átérezhet. És milyen jótékony hatású a nyári szünidő a fiatalság szervezetére, a mely amugy is mai korban a legszélsőbb határig terjedő intenzitással veszi őket igénybe. A halvány arcok ismét kipirulnak, a kis mellecskék kitágulnak, jól eső érzés dagasztja az ifju tagokat, és újabb, nagyobb örömmel keresi fel az ifju tanuló az iskolát és a könyveket, ha az utolsó szünnapot is kiélvezte. Azonban többféle veszedelem is fenyegeti a gyermekeket a nyári szünidőben, betegségek, főleg a melyek a legzsengőbb korban a legnagyobb inten-

egyszer fizetendő. Említett díjak a vizsgálat megkezdése előtt az igazgatóságnál fizetendők le.

Király Miklós

áll. polg. leányisk. igazgató.

Szerkesztő üzenete.

A fürdői levél írójának. Nagy-Károly. Összegyűlt nagy anyaghalmoz miatt jövő számban jöhet csak.

Nyiltér.

Köszönetnyilvánítás.

Fogadják mindazok hálás köszönetemet, kik a szegény megboldogult feleségem elhalálózása alkalmával részvétnyilvánításukat hozzám intézték.

Felső-Szálláspatak, 1905. aug. 23.

Schlesinger Adolf.

Menyasszonyi selyem 85 krtól egészen frt. 11.35-ig méterenkint minden színben, bérmentve és **megvámolva** házhoz szállítva. Dus mintaválaszték postafordultával.

Henneberg selyemgyár Zürich.

Sz. 4972—1905. tlkvi.

Arverési hirdetmény kivonat.

A gyulafehérvári kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Freund Jakab alvinczila-kos végrehajthatónak Turlea János alvinczi lakos végrehajtást szenvedő ellen 30 kor. tőkekövetelés és járulékai iránti végrehajtási ügyében az alvinczi 209. számú telekjegyzőkönyvben A + 15., 16., 18. rsz., az alvinczi 648. sz. tjkvben A + 9. rsz. alatti ingatlanokra összesen 743 kor. becsárban az árverést elrendelte és hogy a fenn megjelölt ingatlanok **1905. évi szeptember hó 7-én** d. e. 9 órakor Alvincz község-házánál megtartandó nyilvános árverésen a kikiáltási áron alól is elfognak adatni.

Árverezni szándékozik tartoznak az ingatlanok kikiáltási árának 10%-át készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-cz. 42 §-ban jelzett árfolyammal számított és az 1881. november 1-én 3335. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8 §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez lelenni, avagy annak az 1881. LX. t.-cz 170 §. értelmében a bíróságnál történt előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. törvényszék telekkvi hatósága.

Gyulafehérvárt, 1905. évi június hó 24-én.

A kivonat hitelességét igazolja.

Bohuczký János kir. tlkvi kiadó.

Sz. 5334—1905. tlkvi.

Arverési hirdetmény kivonat.

A gyulafehérvári kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a gyulafehérvári takarékpénztár r. társ. végrehajthatónak Oanese Juon hagyatéka és Oanese Juonné sz. Haplea Mária végrehajtást szenvedő ellen 1000 kor. tőkekövetelés és járulékai iránti végrehajtási ügyében a demeterpataki 97. számú telekjegyzőkönyvben A + 1—8., 10—32. rdsz., a demeterpataki 125. sz. tjkvben A + 1., 5., 6—9. rdsz. alatti ingatlanokra összesen 1791 kor. becsárban az árverést elrendelte és hogy a fenn megjelölt ingatlanok **1905. évi szeptember hó 12-én** d. e. 9 órakor Demeterpatak község-házánál megtartandó nyilvános árverésen a kikiáltási áron alól is elfognak adatni.

Árverezni szándékozik tartoznak az ingatlanok kikiáltási árának 10%-át készpénzben, vagy az 1881. LX. tcz. 42. §-ban jelzett árfolyammal számított és az 1881. november 1-én 3333. sz. a. kelt I. M. rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez lelenni, vagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §. értelmében a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. törvszék. telekkvi hatósága.

Gyulafehérvárt, 1905. évi július hó 17-én.

A kivonat hitelességét igazolja

Bohuczký János kir. tlkvi. kiadó.

Sz. 4366—1905. tlkvi.

Arverési hirdetmény kivonat.

A gyulafehérvári kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a Julia gyulafehérvári takarékpénztár részvénytársaság végrehajthatónak Dr. Felségi Lajos ügyvéd ügygondnok által képviselt Bogodán

sítással lépnek fel. Százával halnak el a viruló gyermekek minden nyáron hanyhasmenésben. Ez ellen hathatós oltalmat képez a racionális táplálása a csecsemőknek, a mennyiben ez legjobban Kufeké gyermekliszt és tejjel érhető el. Kufeké gyermeklisztje a gyermek gyomrában könnyebben emészthető és a betegség csirájának kedvezőtlen talajt képez, mert a bélben a gerjedéseket csökkenti. Kufeké gyermeklisztje általában az ő tápanyag tartalma által teszi az összes szervezetet és így a gyomrot és a belet is ellenállóvá a betegség csirái ellen. A legtöbb hanyhasmenés az elégtelen és nem racionális táplálkozó gyermeket érinti. Bár csak az anyák ezen régen bevált szert soha figyelmen kívül ne hagynák.

Györgyné sz. Muracsek Anna gyulafehérvári lakos végrehajtást szenvedő ellen 43 kor. tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a gyulafehérvári 971. számú telekjegyzőkönyvben A + 1. randsz. alatti ingatlan összesen 2225 kor. becsárban az árverést elrendelte és hogy a fenn megjelölt ingatlanok **1905. szeptember hó 5-én** d. e. 9 órakor ezen kir. törvényszék mint tlkvi hatósága hivatalos helyiségében a kikiáltási áron alól is elfognak adatni.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok kikiáltási árnak 10%-át készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §-ban jelzett árfolyammal számított és az 1881. november 1-én 3335. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy annak az 1881. LX. t.-cz. 170. §. értelmében a bíróságnál történt előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt át-szolgáltatni.

A kir. törvényszék telekvi hatósága.

Gyulafehérvárt, 1905. évi június hó 20-án.

A kivonat hitelességét igazolja.

Bohuczky János kir. tlkvi kiadó.

Sz. 3815—1905. tlkvi.

Arverési hirdetmény kivonat.

A gyulafehérvári kir. törvényszék mint telekvi hatóság közhirrre teszi, hogy a Gyulafehérvári Tkpéztár végrehajtónak Bukur Dávid limbai lakos végrehajtást szenvedő ellen 408 kor. tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a limbai 3. számú telekjegyzőkönyvben A + 16., 17., 18. randsz., a limbai 87. számú tjkvben A + 3. randsz. alatti ingatlan összesen 706 korona becsárban az árverést elrendelte és hogy a fenn megjelölt ingatlanok **1905. évi augusztus hó 30-án** d. e. 9 órakor Limba község házánál megtartandó nyilvános árverésen a kikiáltási áron alól is elfognak adatni.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok kikiáltási árnak 10%-át készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §-ban jelzett árfolyammal számított és az 1881. november 1-én 3335. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy annak az 1881. LX. t.-cz. 170. §. értelmében a bíróságnál történt előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt át-szolgáltatni.

A kir. törvényszék telekvi hatósága.

Gyulafehérvárt, 1905. évi augusztus hó 20-án.

A kivonat hitelességét igazolja.

Bohuczky János kir. tlkvi kiadó.

Sz. 5334—1905. tlkvi.

Póthirdetmény.

A gyulafehérvári kir. törvényszék, mint telekvi hatóság közhirrre teszi, miszerint Csávássy József gyulafehérvári lakos végrehajtónak Oáncsa Stefan demeterpataki lakos végrehajtást szenvedő elleni 155 korona 10 fillér és jár. iránti végrehajtási ügyében a 4459/905. tlkvi. sz. a. kibocsátott árverési hirdetményben a demeterpataki 97. számú telekjegyzőkönyvben A + 1—8., 10—34. randsz. alatti ingatlanok 1/5. részére **1905. évi augusztus hó 31-ik** napjának d. e. 9 órájára Demeterpatak község házához kitűzött árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 166. és 167. §§-ai alapján a Gyulafehérvári tkpéztár r. társaság csatlakozott végrehajtató érdekében 1000 korona s jár. követelése kielégítése végett is megtartatni fog.

A kir. törvényszék telekvi hatósága.

Gyulafehérvárt, 1905. évi július hó 17-én.

Lázár tszéki bír.

Alsófehérvármegye Alispánjától.

Sz. 1936—1905. alisp.

Hirdetmény.

Klein Miksa és Klein Vilmos alsó-marosváradjai lakosok azon kéréssel fordultak a vármegyei köz. bizottsághoz, hogy Alvincz és Borsómező községek határán egy iparvonat létesítése érdekében a közigazgatási bejárás rendeltessék el.

Ezen beadott kérés folytán, mivel a m. kir. kereskedelemügyi Minister urnak 38842—1905. számú leirata értelmében a művelet ellen általánosságban kifogás nem emeltetett, vármegyénk köz. bizottságának folyó évi április hó 9-én tartott ülése a közigazgatási bejárást elrendelte, ennek következtében a tervek és műszaki leírás a helyszinrajzzal együtt Alvincz község község házánál 16 napig közzszemlére kitétnék s felhívának érdekeltnek netáni ellenvetéseiket akár a közzszemlére való kitétel alatt írásban, akár az ezen folyó **1905-ik év szeptember hó 4-ének (negyedike) délelőtti 10 órájára** kitűzött tárgyalás vezetőjének Czirner Ákos vármegyei aljegyzőnek szóval annál inkább adják elő, mivel ellenkező esetben a határozati előterjesztés további meghallgatásuk nélkül fog meghozatni. — Megjegyzem, hogy a mennyiben a tárgyalás a kitűzött napon befejezést nem nyer, az következő napokon fog folytatódni.

Nagyenyeden, 1905. augusztus hó 17-én.

Szász József,
alispán.

Fischer és Társa

faiskolák

Nagyenyed (Alsófehérmegye.)

40 katasztrális holdon fekvő faiskoláink Erdélyben a legnagyobbak és leggazdagabbak.

Készlet: 800.000 gyümölcsfa

különböző alakokban és a legjobb és legfinomabb fajokban.

Gyümölcsvadonczokban

készlet 1 millió.

Gledicsia

legjobb kerítésnövényben kételtünk 1 millió.

Akácza,

erdősítésre alkalmas 1 millió. Diszcserjék, sétatér, magános fák.

Árjegyzék ingyen.

Faiskoláink megtekintésére az érdeklődőket tisztelettel meghívjuk.

Jövedelmező mellékkereset.

500—600 koronát havonta

kereshet meg nálunk minden hivatásu egyén, aki törvényesen megengedett állam- és nyereség-sorsjegyeknek részletfizetésre való eladásával szándézik foglalkozni. Ajánlatok intézendők:

Fővárosi Váltóüzlet Társaság

Adler és Társa céghez

— Budapest, V. Nagykorona-utca 13. —

Eladó házas telek.

Gyulafehérvárt, az első városrészben, a Szent-Mihály-utczában 37-ik szám alatti házastelek, mely áll 3 szobából, konyhából, kamrából, kis virágos és nagy veteményes kertből,

örök áron szabad kézből eladó.

Értekezhetni Schwarcz Áron tulajdonossal főtéri üzletében vagy e lap kiadóhivatalában.

A vegyileg megvizsgált, amellott hatóságilag az arczbőrre ártalmatlannak talált

SZÖRVESZTŐ

eltávolítja hölgyeknél az oly csunya, kellemetlen arczsört gyökerestül, anélkül, hogy az arczbőrnek legkevésbé is ártana és az arcznak megadja az üdéséget, finomságot és simaságot.

Ára 7 korona.

Vidéki megrendeléseket diszkrétan utánvét mellett eszközöl:

Schmidek I. Budapest, VII., Nyár-utca 18.

Menetjegyek Amerikába

Belga kir. postahajók a

Red Star Linie által.

Indulás minden szombaton

Antwerpenből közvetlen New-Yorkba

és kétszer hetenként Antwerpenből Canadába

elsősztályú gőzhajók, gyors menet, jó ellátás. Felvilágosítást díjmentesen és bérmentve szolgál a Red Star Line, Wien, Wiedner Gürtel 20.

Europa szálloda

Gyulafehérvár

Haas Vilmos, szállodás.

Borkimérés

házhhoz

hordva.

A valódisáért és tisztasáért kezeskedem.

1 Ltr. Marosmenti rizling	K. — 76 fillér.
1 „ Mènesi vörös	1.20 „
7 Del. Szomorodni (Jalics-féle)	2. — „
1 Ltr. Erdélyi Cognac	3. — „

Amerika.

Indulás minden szombaton Havreből.

Franczia vonal.

Kényelmes, gyors utazás. Kitűnő ellátás borral és likörrel. Menetjegyek minden amerikai vasúti állomásnál. Eredeti árakban. Bővebb felvilágosítás azonnal kapható díjmentesen és bérmentve:

Französische Linie
Wien, IV. Weyringerg. 8.

Nyavalyatörés.

Ki nyavalyatörés, göres és más idegen állapotban szenved, kérjen iratot, ingyen és bérmentve kapható a szabad. Nafiyú gyógyszerár által Majna Frankfurt.

Törlesztéses jelzálogos kölcsönök.

A „Segesvári ipar-takaré és előlegezési egylet mint szövetkezet“ a legjutányosabb feltételek mellett nyújt -törlesztéses jelzálogos (amortizációs) kölcsönöket, még pedig:

10,000 koronáig	6%-os kamat mellett	15, 18, 23 és 32 évre
40,000 „	5 1/2%-os „	12 1/2, 20, 25 és 35 „
40,000 koronán felül	5%-os „	50 évre.

A kölcsönök készpénzben fizettetnek ki és leggyorsabban bonyolítottatnak le.

Bővebb felvilágosítással szívesen szolgál:

Petri F. W. kereskedő Gyulafehérvár, (vár.)